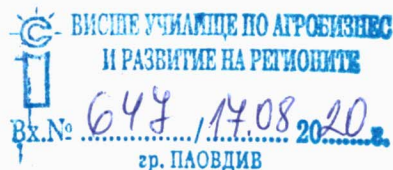

СТАНОВИЩЕ

ОТ

Георги Петров Георгиев

доцент доктор по научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховане”, член на научно жури, по обявена процедура от Висшето училище по агробизнес и развитие на регионите

относно: придобиване на научна степен „доктор на науките” от кандидат доц. д-р Анатолий Кучер по обявена процедура от ВУАРР – Пловдив.

1. Обща информация

Основание за написване на настоящото становище е участие ми в състава на научно жури по конкурс в научна област **3. „Социални, стопански и правни науки”** в професионално направление **3.8. „Икономика”** по научна специалност **„Финанси и банково дело”**, иницииран от Висшето училище по агробизнес и развитие на регионите – гр. Пловдив с кандидат **доц. д-р Анатолий Кучер**.

Назначаването на научното жури е съгласно заповед № 203 от 30. 06 .2020 г. на Ректора на ВУАРР. Други формални основания: чл. 13 от ЗРАСРБ и чл. 7 ал. 2 от Правилника за условията и реда за придобиване на научна степен „доктор на науките“ във ВУАРР и доклад на ръководителя на катедра „Икономика и финанси“ за взето решения на разширен катедрен съвет (Протокол № 2/30.06.2020 г.).

Автор на дисертационния труд: **АНАТОЛИЙ ВАСИЛИЕВИЧ КУЧЕР**.

Темата на дисертационния труд: **„ФИНАНСОВА ПОДКРЕПА ЗА СЪЗДАВАНЕ НА УСТОЙЧИВА КОНКУРЕНТНОСПОСОБНОСТ НА ИЗПОЛЗВАНЕ НА ЗЕМЯТА ОТ АГРАРНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ: ТЕОРИЯ, МЕТОДОЛОГИЯ И ПРАКТИКА“ (FINANCIAL SUPPORT FOR THE FORMATION OF SUSTAINABLE COMPETITIVENESS OF LAND USE OF AGRICULTURAL ENTERPRISES: THEORY, METHODOLOGY, PRACTICE).**

Считам че са спазени всички изисквания от формална гледна точка.

2. Общо представяне на дисертационния труд

Авторът на дисертацията има научна степен „доктор“, научно звание „старши изследовател по икономика“, работи на длъжност „доцент“ в катедрата по екология и неоекология, заместник-директор по академичните въпроси в учебно-научен институт по екология в Харковски национален университет „В. Н. Каразин“. Освен това е водещ изследовател в отдела за научни и икономически дейности, иновации и координация на международното сътрудничество в Национален научен център „Институт по почвознание и агрохимия „А. Н. Соколовски“ (гр. Харков, Украйна).

Представеният вариант за дисертация представлява едно обширно завършено, монографично, многоаспектно изследване на актуален проблем, свързан с възможностите за осигуряване на финансовата подкрепа за формирането на устойчива конкурентоспособност в земеползването на аграрните предприятия в Република Украйна.

Основната цел на изследването е да разработи теоретични, методологически основи и практически предложения за финансова подкрепа за формиране на устойчива конкурентоспособност на земеползването на аграрните предприятия.

Общата хипотеза на проучването се основава на предположението, че в условията на недостиг на финансови ресурси е възможно формирането на устойчива конкурентоспособност на земеползването на аграрните предприятия при условие, че е осигурена адекватна финансова подкрепа за прилагането на устойчиво управление на почвите и устойчиво интензифициране на производството, което ще допринесе не само за осигуряване на тяхната устойчива конкурентоспособност, но и за постигане на неутралитет на деградацията на земята и адаптиране към изменението на климата.

Изследването се основава на богата информационна база от исторически данни от Световната банка, Организацията по храните и земеделието, Държавната статистическа служба на Украйна, Националната банка на Украйна, Държавната служба на Украйна по геодезия, картография и кадастър, материали от проучвания на аграрни предприятия и данни на публични аграрни фирми, материали на ННЦ „ИПА“, Държавна институция „Институт за защита на почвите на Украйна“. Освен

това са използвани резултати от експертни оценки и собствени изследвания на автора. Като емпирична основа е използвана икономическата база данни за 5597 аграрни предприятия, разположени в Украйна.

Представеният дисертационен труд се явява едно от първите проучвания, в които е извършен цялостен анализ и синтез на тенденциите, настоящото състояние и възможностите за финансова подкрепа за прилагането на устойчиво управление на почвите и устойчиво интензифициране на производството в Украйна. Очакванията на автора са, че прогнозираната от него финансова подкрепа в обозримо бъдеще би допринесло не само за осигуряване на устойчива конкурентоспособност на земеползването на аграрните предприятия, но и постигане на неутралитет при деградацията на земята и адаптиране към изменението на климата.

3. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд и мнение относно коректността на автореферата на дисертацията.

Дисертационният труд представлява значим по обем и съдържание научен труд, който обединява множество изследвания по различни научни проекти и програми, в които е участвал автора. В структурно отношение наблюдава относително добре балансирано изложение с минимални несъществени структурни диспропорции. Обекта, предмета на изследване, изследователската теза и ограничения са прецизно формулирани и добре обосновани в представения вариант.

Структурно дисертацията се състои от увод, пет глави, включително 26 параграфа, заключение, справка за основните приноси, приложения и библиография. Дисертацията е разработена в обем от 880 страници, от които 665 страници с основен текст. Основният текст съдържа 197 таблици и 110 фигури. Хабилизационната теза съдържа 11 приложения с общ обем 124 страници. Списъкът на литературата се състои от 877 заглавия.

Използваната изследователската методология в дисертационния труд е изключително разнообразна и може да бъде обобщена в няколко направления: абстрактно-логически (анализ и синтез, индукция и дедукция),

макроикономически (PESTEL анализ), графо-аналитични и статистически методи, която се отличава с най-голямо разнообразие. Групата на статистическите методи обхваща предимно представители от множеството на многомерния статистически анализ като: корелационен и регресионен анализ, клъстерен анализ, дискриминатен анализ, Data envelopment analysis (DEA), но са използвани и прогностични модели на единични динамични редове (линейни и квадратични иконометрични модели) и др.

От представения материал става ясно, че докторанта има задълбочен поглед върху изследваната проблематика, владее методите на научното изследване, притежава умения за статистическа обработка на емпирични данни и може да прави свои мотивирани изводи на базата на изчислените резултативни променливи.

Представеният автореферат на български и английски коректно отразява в синтезиран вариант структурата и основните идеи на обширния по обем дисертационен труд. Изготвена е справка за приносите в дисертационния труд. Приложен е списък с публикациите по темата на дисертационния труд с 154 заглавия. Авторефератът завършва с декларация за оригиналност и достоверност.

От предоставената документация на конкурса е видно, че доц. А. Кучер изпълнява неколккратно минималните изискуемите точки на наукометрични показатели за придобиване на научна степен „доктор на науките“ (при изискван минимум от 350 точки авторът набира 2090 точки.)

4. Определяне и оценяване на научните и научно – приложните приноси в дисертационния труд

В края на автореферата доцент А. Кучер е приложил справка, в която синтезира резултатите от своята дисертационна разработка до значителен брой констатации с характер на научни и научно – приложни приноси. Научно-теоретичните приноси биха могли да бъдат обобщени до:

- разработена е методология за парична оценка на загубите от деградацията на почвата в аграрните предприятия;
- разработена е методология за оценка на ефективността на финансирането на проекти за подобряване на качеството на почвата и рекултивацията на земите;
- разработени са едно- и двуфакторни линейни и нелинейни (квадратични) иконометрични модели, които дават възможност да се извърши количествена оценка на влиянието на качеството на земята и финансовата подкрепа върху формирането на устойчива конкурентоспособност на аграрните предприятия в различни по своите почвено-климатични условия зони на Украйна;
- разработени са многофакторни линейни иконометрични модели на зависимостта на SCI от основните субиндикси.

Научно – приложни приноси могат да бъдат определени до:

- предложение за разширяване функциите и дейностите на Държавната поземлена (ипотечна) банка и/или нейните структурни и регионални служби в Украйна и създаване на Държавен финансов фонд за неутрализиране на деградацията на земята и възпроизводство на почвеното плодородие;
- научно-методическите препоръки за формиране на конкурентоспособността на аграрните предприятия, структурирани предложения за финансова подкрепа за балансирано използване на почвените ресурси и възстановяване на почвеното плодородие с аргументиране на действията и изчисляване на разходите за тяхното прилагане за дългосрочно осигуряване конкурентоспособността на аграрния сектор са въведени от Министерството на аграрната политика и храните на Украйна при оформянето на Стратегията за развитие на аграрния сектор на икономиката на Украйна до 2020 г.

- резултатите от изследването за постигане на неутрално ниво на деградация на земята, икономическо регулиране и нормативно-правно подпомагане на защитата и рационалното земеползване, въвеждането на основите на устойчивото земеползване за изглаждане на климатичните промени и адаптирането към тях ще бъдат използвани от Министерството на екологията и природните ресурси на Украйна при изпълнение на държавната политика за борба с деградацията и опустиняването и политиката в областта на изменението на климата до 2030 г. и стратегията на държавната екологична политика на Украйна до 2030 г. (писмо 62 № 01-07-621 от 22 август 2019 г.).
- препоръките за подобряване на финансовата подкрепа за формиране на устойчива конкурентоспособност на земеползването на аграрните предприятия се признават като практически ценни и се препоръчват от Обществена организация „Институт за източноевропейски изследвания и консултации“ за практическо използване при разработването на управленски решения за финансова и аграрна политика в Украйна и предложения за финансово регулиране на земята отношения на национално и регионално ниво (удостоверение № 5 от 21 януари 2020 г.).
- методите за оценка на икономическата ефективност на почвите за мелиорация и рекултивация на инвестиционно-иновационни проекти се тестват и въвеждат в Агрофирма „Зоря“ в район Чухуев на Харковска област (акт от 27 септември 2019 г.).

В заключение оценявам положително визираните по-горе приноси и се солидаризирам се с виждането на автора Кучер, че притежават характер на научни и научно – приложни приноси и считам, че са разработени лично от автора в представения дисертационен труд.

5. Критични бележки и препоръки;

Значителна част от използваните емпирични данни с малки изключения не са актуални. (Преобладават тези за 2016 година).

При някои прогностични модели коефициента на детерминация е под 0,5. Това означава, че избраните модели пасват само 50% на емпиричните данни и съответно прогнозната точност би била ненадеждна.

Ще си позволя да отправя към автора следните препоръки с уговорката, че те в никакъв случай не омаловажават постигнатото до момента. В съвременната финансовата и маркетинговата теория и практика при оценяване на конкуренцията в даден сектор най-добри резултати са постигнати при използването на индекс на Lerner или Panzar-Rosse Model. Мисля, че при изчисляване на конкуренцията по отношение на даден селско-стопански продукт или общо за сектора би било уместно тяхното използване дори като алтернативен метод за проверка и потвърждаване резултатите.

6. Въпроси към докторанта

- Кой съвременни методи биха могли да се използват за прецизно, количествено оценяване на инвестиционния риск в аграрния сектор?
- Кой прогностични методи в съвременната практика показват най-висока точност при прогнозиране на динамични редове с ограничен брой наблюдения?

7. Заключение

Общата ми оценка по отношение представения дисертационен труд "Финансова подкрепа за създаване на устойчива конкурентоспособност при използване на земята от аграрните предприятия: теория, методология и практика" и процедурата за присъждането на научна степен „доктор на науките“ **е положителна**. Те отговарят на изискванията на Закона за развитието на Академичния състав в Република България, на Правилника за неговото

приложение, Правилника на ВУАРР и предлагам на членовете на научното жури да присъдят на **АНАТОЛИЙ ВАСИЛИЕВИЧ КУЧЕР** научна степен „доктор на науките“ по научна област 3. „Социални, стопански и правни науки“ в професионално направление 3.8 “Икономика” по научна специалност „Финанси и банково дело”.

17.08.2020 г.

доц. д-р Г. Георгиев